

INDEKS ZAROBLJAVANJA DRŽAVE

GENERALNA OCJENA: 2

KLJUČNI NALAZI

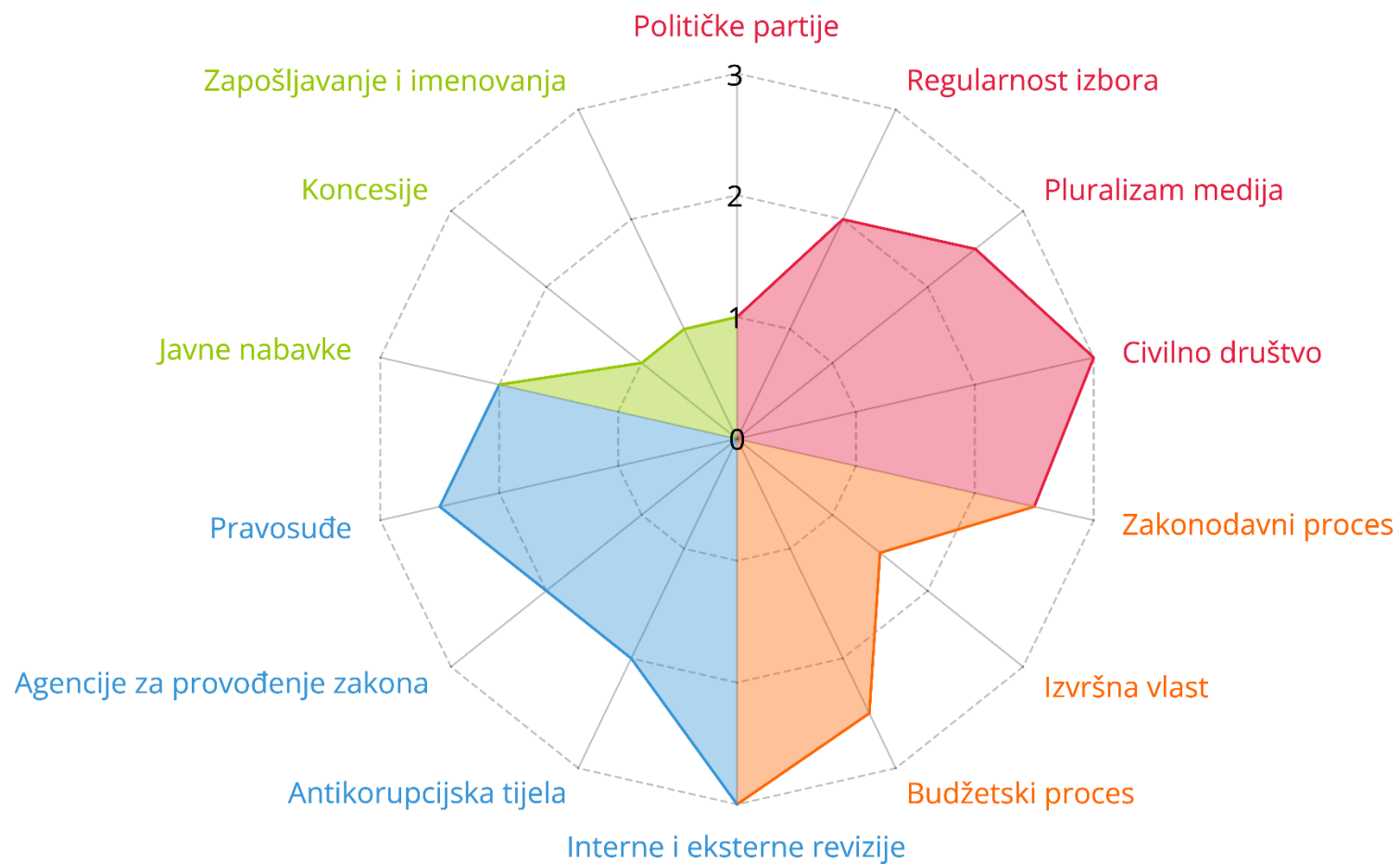
Zarobljavanje države u BiH ima elemente sistemskog i višedimenzionalnog, kroz ukorijenjeni politički klijentelizam kao ključni manifestacioni oblik. Političke partije – ključni generator zarobljavanja države, ostvaruju efektivnu kontrolu nad **distribucijom javnih resursa** čime relativizuju funkcionalnost ključnog mehanizma političke odgovornosti – **izbornog procesa**.

Proces donošenja odluka suštinski neinkluzivan, bez utemeljenja u strateškom pristupu i u vrlo ograničenoj mjeri potkrijepljen pokazateljima te nerijetko predstavlja **puki formalno-proceduralni okvir** za transmisiju partikularnih interesa političkih partija u formalne odluke.

Dominacija političkih partija snažno se ispoljava kroz instrumentalizaciju i disfunkcionalnost sistema odgovornosti onemogućavajući prevenciju, otkrivanje i sankcionisanje zloupotreba, čineći **nekažnjivost široko rasprostranjenom**.

Ukupno posmatrano, BiH funkcioniše kao **hibridni režim** u kojem su demokratske forme i mehanizmi odgovornosti formalno uspostavljeni, ali je funkcionisanje sve četiri dimenzije – **demokratskog procesa**, **procesa donošenja odluka**, **sistema odgovornosti** i **raspodjele javnih resursa**, snažno uslovljeno partikularnim interesima.

INDEKS ZAROBLJAVANJA DRŽAVE

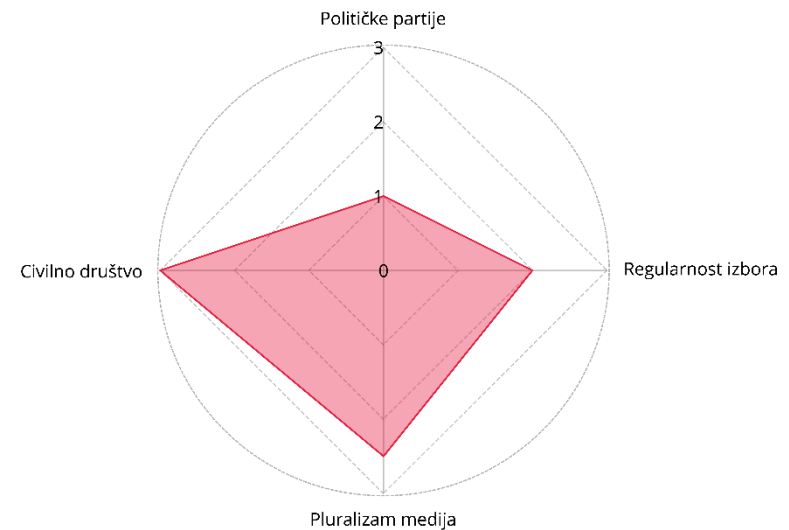
1. DEMOKRATSKI PROCES

OCJENA: 2

Zbirni nalaz: Demokratski proces u BiH kontaminiran je predominantnom **moći političkih partija**, koja se snažno manifestuje kroz disfunkcionalnost ključnog mehanizma političke odgovornosti – izbora.

Medijski pluralizam i uloga civilnog društva u značajnoj mjeri su relativizovane **nepovoljnim okruženjem** u kojem djeluju, a koje je u značajnoj mjeri oblikovano partikularnim interesima političkih partija i aktera pod njihovom efektivnom kontrolom.

Demokratski okvir je formalan, ali je stvarna konkurencija u značajnoj mjeri relativizovana a politička odgovornost **ograničena**.

POLITIČKE PARTIJE

OCJENA: 1

Ključni generator zarobljavanja države - dominantno centralizovane, hijerarhijske i klijentelističke ustrojene, političke partije funkcionišu s minimalnom internom demokratijom i slabom programskom utemeljenošću. Partije dominantno

funkcionišu na klijentelističkim principima, i kao takve su ključni posrednici u (re)distribuciji javnih resursa, koja je u funkciji očuvanja vlasti, instrumentalizacije mehanizama odgovornosti i ilegalnog bogaćenja.

REGULARNOST IZBORA

OCJENA: 2

Izborni proces je opterećen sistemskim nepravilnostima, neprimjerenim uticajima i kontrolom, uz masovne zloupotrebe javnih resursa u cilju uticaja na volju birača, što ozbiljno narušava

integritet izbora. Tehničke reforme nisu osigurale suštinsko unaprjeđenje procesa.

PLURALIZAM MEDIJA

OCJENA: 2,5

Medijska scena je izrazito fragmentirana i pod snažnim političkim i ekonomskim uticajem, sa netransparentnim vlasništvom i nedovoljno efikasnom zaštitom novinara. Uloga javnih servisa je

nedovoljno afirmisana, a u slučaju RS javni servis pretvoren je u instrument političke propagande.

CIVILNO DRUŠTVO

OCJENA: 3

Prostor za djelovanje civilnog društva se sužava, a konsultativni mehanizmi su formalni i neefikasni.

Politički pritisci, nesigurnost i netransparentno finansiranje ograničavaju njegov uticaj.

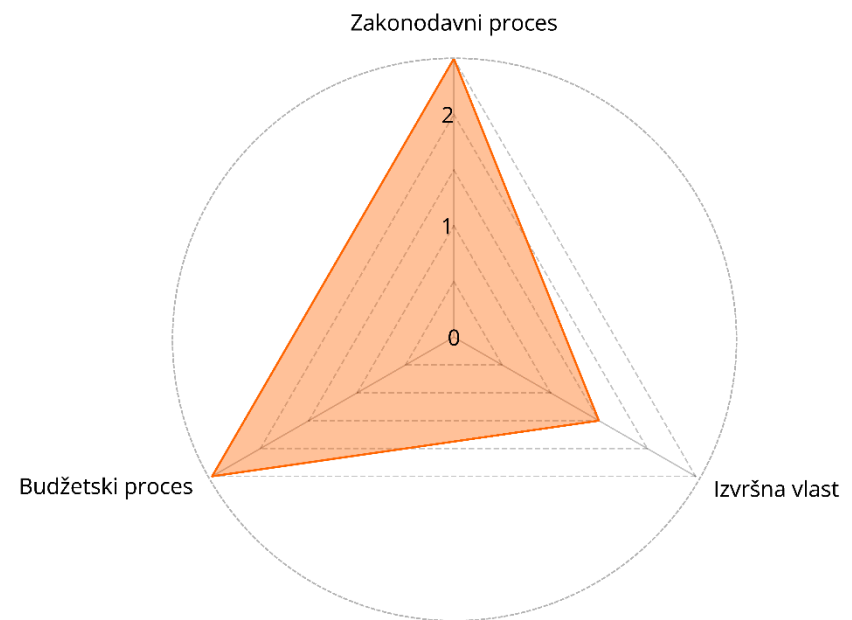
2. PROCES DONOŠENJA ODLUKA

OCJENA: 2,5

Zbirni nalaz: Neprimjeren uticaj političkih partija na proces donošenja odluka utiče na **zanemarivanje strateškog pristupa**, odsustvo utemeljenja na pokazateljima, ograničenu inkluzivnost i nedostatak nadzora.

Institucionalni procesi odlučivanja često se svode se na **formalnu potvrdu** unaprijed postignutih aranžmana.

Dominacija izvršne vlasti u odnosu na zakonodavnu **podriva** kako horizontalne tako i vertikalne mehanizme odgovornosti.

ZAKONODAVNI PROCES

OCJENA: 2,5

Zakonodavstvo se koristi za partikularne interese, s čestom upotrebom hitnih procedura i bez stvarnih konsultacija.

Proces je zatvoren, netransparentan i pod političkom kontrolom.

IZVRŠNA VLAST:

OCJENA: 1,5

Dominacija izvršne vlasti nad zakonodavnom ostavlja prostor širok prostor za arbitrarnost. Odluke se donose neformalno, van

institucija i bez analiza uticaja. Dominacija partijskih interesa i politizacija uprave eliminišu javni interes iz procesa odlučivanja.

BUDŽETSKI PROCES:

OCJENA: 2,5

Iako postoji solidan zakonski okvir, budžetski proces je netransparentan uz česta odstupanja od predviđenih rokova i

ograničen parlamentarni nadzor. Niska otvorenost budžeta i političke intervencije podrivaju fiskalnu odgovornost.

3. EKO SISTEM ODGOVORNOSTI

OCJENA: 2,5

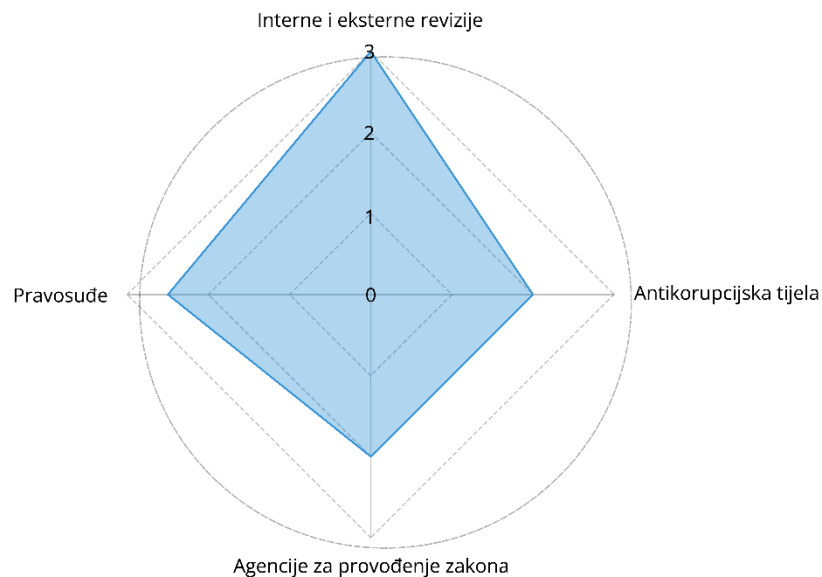
Zbirni nalaz: Ukupno gledano sistem odgovornosti pokazuje brojne **simptome disfunkcionalnosti** čime je ostvarivanje njegove svrhe bitno relativizovano.

Sistem odgovornosti u BiH postoji formalno, ali **ne suštinski**.

Institucije nadzora, revizije, pravosuđa i policije djeluju selektivno i pod **političkim uticajem**.

Slabost kontrole i nekažnjivost **održavaju korupciju**.

Eko sistem odgovornosti **ne funkcioniše** kao mehanizam zaštite javnog interesa.

INTERNE I EKSTERNE REVIZIJE:

OCJENA: 3

Postoji regulatorni okvir, ali implementacija je slaba i formalna.

Revizorske preporuke se rijetko sprovode, a parlamentarni nadzor je površan.

ANTI KORUPCIJSKA TIJELA:

OCJENA: 2

Fragmentirana, bez nezavisnosti i kapaciteta, sa minimalnim rezultatima.

APIK ne ostvaruje proaktivnu ni koordinacionu ulogu.

AGENCIJE ZA PROVOĐENJE ZAKONA:

OCJENA: 2

Pod političkim uticajem, fragmentirane i neefikasne u borbi protiv visoke korupcije.

Nedostatak integriteta i koordinacije sprječava proaktivno djelovanje.

PRAVOSUĐE:

OCJENA: 2,5

Oslabljeno političkim uticajima i pritiscima, sporim i dugotrajnim procesima i niskim povjerenjem javnosti. Kao poseban izazov u funkcionisanju pravosuđa ističe se gotovo neograničena

diskrecija tužilaštava i odsustvo njihovog proaktivnog djelovanja. Nedostatak nezavisnosti i odgovornosti onemogućava procesuiranje visoke korupcije.

4. DISTRIBUCIJA RESURSA

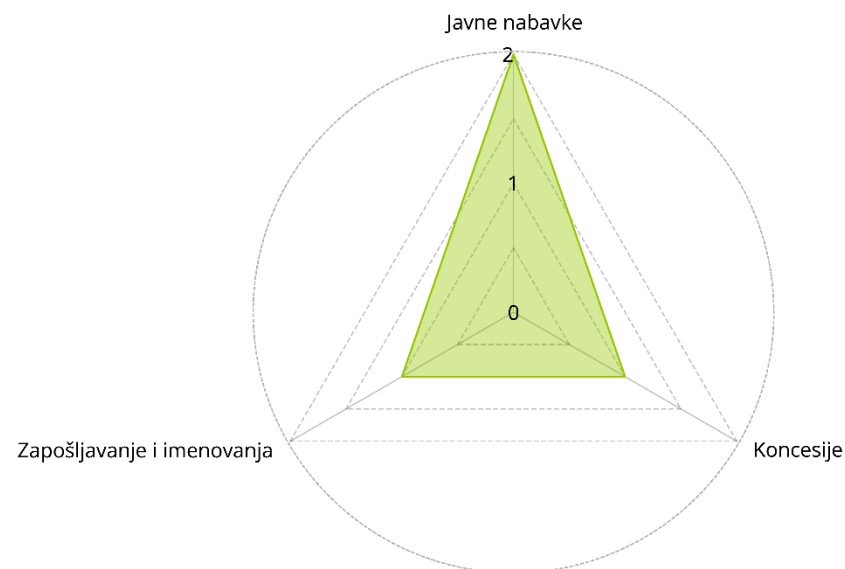
OCJENA: 1,5

Zbirni nalaz: Distribucija javnih resursa ključni je manifestacioni oblik političkog uticaja i zarobljavanja države.

Javne nabavke, koncesije i zapošljavanje u javnom sektoru utemeljeni na kronizmu i klijetelizmu u funkciji su partikluarnih interesa usmjerenih na **očuvanje vlasti** i ilegalno bogaćenje.

Transparentnost i konkurencija su **minimalni**, a mehanizmi kontrole nedostatni.

Ovakva praksa produbljuje ekonomske nejednakosti i **podriva reforme**.

JAVNE NABAVKE:

OCJENA: 2

Primjena solidnog zakonskog okvira, u praksi se suočava sa brojnim izazovima - niskom konkurencijom, prilagođavanjem uslova za unaprijed poznatog dobavljača i drugim vrstama zloupotreba. Polovina tendera ima samo jednu ponudu, što

ukazuje na sistemske manjkavosti. Kroz različite osnove izuzeća, bez primjene osnovnih principa transparentnosti, konkurencije i jednakog tretmana, u dvije godine potrošeno preko 2 milijarde.

KONCESIJE:

OCJENA: 1

Pravni okvir je fragmentiran, a postupci dodjele koncesija netransparentni i često bez konkurencije. Nadzor i evidencija

koncesija su neefikasni i kao takvi omogućavaju gotovo neograničenu diskreciju a time i rizike od korupcije.

ZAPOSŁJAVANJE I IMENOVANJA:

OCJENA: 1

Politička lojalnost odnosno klijentelizam nadvladava meritokratiju uprkos postojanju odgovarajućih procedura;

Posebno i dodatno je to naglašeno u institucijama van javne uprave u užem smislu i javnim preduzećima.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL

Bosna i Hercegovina